

**HARJU MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2024. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Sisukord

1	Aasta lühikokkuvõte.....	3
2	Juhtimine ja personal.....	4
3	Hoone ja ruum. Ligipääsetavus. Innovatsioon	9
4	Kogude kujundamine	13
5	Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	15
6	Raamatukogu turundus.....	22
7	Eesmärgid tulevaks aastaks	24

1 Aasta lühikokkuvõte

2014. aastal tähistati raamatukogudes kultuuririkkuse aastat. Oodatakse uut raamatukoguseadust ja sellest tulenevaid uuendusi ja muudatusi. Raamatukoguhoidjad lihvivad digipädevusi ja osalevad koolitustel. Rahuloluküsitlustes on kõikjal esile toodud töötajate sõbralikkust ja abivalmidust. Raamatukogude ruume kujundatakse ümber kaasates selleks sisearhitekte ja teenusedisainereid. Tehnilistest uuendustest on oluline, et esimesed iseteeninduslahendused jõudsid lõpuks ka Urrami süsteemi kasutavatesse raamatukogudesse.

1.1 Millised olid aruandeaasta tähtsündmused?

Oluline oli 2024.a. raamatukogude rahuloluküsitluse hea tulemus -9,72, mis annab tõestust raamatukoguhoidja töö väärtusest. Aastat läbis kultuuririkkuse peale mõtlemine. Harjumaa raamatukoguhoidjatel oli ühiselt võimalus tutvuda Läti raamatukogude tööga Rahvaraamatukogude kiirendist toetatud reisiril. Esimesena Eestis jõuti Rae vallas Urrami süsteemi kasutatavatest raamatukogudest iseteenindusvõimaluse pakkumiseni. Mitmes raamatukogus on algamas, käimas või lõppenud uuendused ruumide kaasajastamisel või uute ruumide/hoonete ehitamisel (nt Harku, Saue, Kuusalu, Rae, Saku, Viimsi vallas, Keila linnas). Tundub, et omavalitsused on valmis raamatukogude arendamiseks ja selles on suureks toeks olnud investeeringuteks toetuse taotlemise võimalus rahvaraamatukogude kiirendist.

1.2 Millised olid tegevused teema-aastatel?

Teema-aastal tutvustati erinevate maade kirjandust, toimus näituseid ja kohtumisi, rohkem oli selleteemalisi üritusi just lastele. Pöörati tähelepanu Eestis elavatele teise emakeelega inimestele ja eesti murdekeele kõnelejatele.

1.3 Millised olid uued märkimisväärsed tegevused ja teenused?

Uue teenusena jõudsid iseteenindusautomaadid Urrami süsteemi kasutavatesse Rae valla raamatukogudesse Jüris ja Peetris. Iseteenindusvõimalus oli seni Urrami programmi kasutanud raamatukogudes puudunud. Iseteenindusautomaat ja RFID-põhine laenus- ja tuvastussüsteem võeti kasutusele ka RIKSi kasutanud Saku Raamatukogus. Harku ja Rae vallas olid kaasatud teenuste ja raamatukogude arendamisse teenusedisainerid, kelle abil on võimalik pakkuda oma lugejatel paremaid teenuseid ja lahendusi. Ruumide arendamisel on esile kerkinud ka ligipääsetavuse teema, mida vanades ruumides on tihti keeruline lahendada.

1.4 Kas aruandeaastaks seatud eesmärgid täideti?

Olulised eesmärgid suures osas täideti: viidi läbi teema-aasta üritusi, lastele suunatud üleriigiliste programme, arendati kogukonnakesksust (Vääna, Harju MKRK, Rae vald) ja võeti kasutusele oodatud infotehnoloogia arendused (Saku ja Rae vallas). Koolitustel pöörati rohkem tähelepanu digipädevuse ja küberturvalisuse teemadele ning jagati neid teadmisi ka lugejatele. Paranes ka raamatukogude omavaheline koostöö ja tihenes suhtlemine läbi ühiste kohtumiste ja välisreisi. Keskkonnahoidlike põhimõtete rakendamine raamatukogu töös on muutunud olulisemaks, on olemas prügi sorteerimise võimalused ning toimusid mittevajalike raamatute kogumisaktsioonid koostöös Hoiuraamatukoguga Rae ja Raasiku vallas ning Keila linnas.

1.5 Üle-eestilise rahulolu-uuringu rahuloluindeks

Maakondlik rahuloluindeks oli võrdne üldise riikliku rahuloluindeksiga – 9,72.

2 Juhtimine ja personal

Maakonna nimi	1. Elanike arv	2.1 Registrikoodiga raamatukogude arv	2.2 Keskraamatukogude arv	2.3 Haruraamatukogude arv	2.4 Rändraamatukogude arv	2.Kokku (2.2+2.3+2.4)	3.Teeninduspunkte arv
2023	181971	16	15	42	0	57	2
2024	185169	16	15	42	0	57	2

2.1 Juhtimine

2.1.1 Muudatused raamatukoguvõrgus

Maakonnas on kokku 15 omavalitsust ja 16 raamatukogu, mis on kantud riigi- ja kohaliku omavalituse asutuste riiklikku registrisse. 3 neist on linnaraamatukogud ja 13 vallaraamatukogud (sh. Anija valla Aegviidu raamatukogu, mis on iseseisva registrinumbriga) 11 raamatukogul on haruraamatukogud, ühel raamatukogul lisaks 2 teeninduspunkti.

Raasiku valla Peningi haruraamatukogu tegevus lõpetati alates 01.02.2024. Tingimused raamatukogus olid halvad ja kasutajate arv vähenenud 10 lugejani.

2.1.2 Rahvaraamatukogu nõukogu

Raamatukogu nõukogu on 9-s keskraamatukogus, ei ole 6 raamatukogus (Anija, Loksa, Maardu, Aegviidu, Saue, Jõelähtme). Aktiivsemalt toetasid raamatukogu tegevusi 2024.a Kiili, Rae, Saku ja Viimsi raamatukogude nõukogud.

Nõukogud on toetanud raamatukogude arendusprojekte eelarve läbirääkimistel, ürituste läbiviimisel. Nõukogude puudumisel toetasid raamatukogude tegevusi kohalike volikogude komisjonid. Kavas on vajadusel nõukogude moodustamised, liikmete uuendamised.

Kohaliku kogukonna aktiivsus on üha enam oluline, et raamatukogule kahjulikke otsuseid väikeses ringis ei tehtaks. Näiteks Kose vallas jäi kohaliku kogukonna vastuseisul Ardu raamatukogu üleviimine soodsast asukohast koolihoonesse ära.

2.1.3 Rahvaraamatukogu arengukava

Arengukavad on 6 valla raamatukogudel (Harku vallas lõppes 2024.aastaga). Harju Maakonnaraamatukogu Lääne-Harju ja Kose valla raamatukogude arengukavad lõppevad 2025.a. Kui raamatukogul pole arengukava, on raamatukogu kajastatud valla arengukavas, mille koostamisse on raamatukogu kaasatud. (Põhjalikumalt on raamatukogud esile toodud näiteks Jõelähtme valla arengukavas 2025-2028 ja vähem Kiilis).

Arengukavade koostamine on 2025.a. kavas Saku, Viimsi, Kose, Lääne-Harju valla raamatukogudes ning Harju Maakonnaraamatukogus.

Viimsi valla tegevuskavas 2025-2029 raamatukogu mainitud ei ole, küll on aga Viimsi valla eelarvestrateegias aastateks 2025-2029 nimetatud Prangli raamatukogu ja kultuuri ning

sporditegevusteks vaba aja hoone rajamine. Viimsi valla arengustrateegias 2035-2045 nimetatakse, et „järgmiste aastakümnete horisondil on kaasaegse vallamaja, raamatukogu ja noortekeskuse kontseptsiooni loomine ja elluviimine. Toetada tuleb valla keskses kaasaegsete ja mitmekesiste teenuste tekkimist“.

Raamatukogude ja kohalike omavalitsuste arengukavad peaksid olema ühes perioodis, sageli on need koostatud erinevates perioodides ning nii on raske planeerida koostööd ning KOV eelarvestrateegiat.

Uute arengu- ja tegevuskavade koostamine sõltub ka Rahvaraamatukogu seaduse muudatustest, mis võivad olla raamatukogu dokumentide muutmise aluseks. Raamatukogudel peaks olema tegevusplaan järgmiseks 2-3 aastaks.

2.2 Eelarve

Põhieelarve	Seisuga 31.12.23 €	Seisuga 31.12.24 €	Muutus %
Eelarve kokku	5206,507	5443,307	4,5 %
Tööjõukulu*	3 024,369	3187,018	5,4 %
Komplekteerimiskulu	699,896	714,404	2,1 %
sh KOV-ilt	430,693	441,412	2,5 %
sh riigilt	269,203	272,992	1,4 %
sh KuM-ilt	269,203	272,992	1,4 %
Investeeringukulu**	271.800	443,545	63,2 %
sh KOV-ilt	151,981	327,112	215 %
sh riigilt	119,819 **	116,433	-2,9 %
sh KuM-ilt	119,819 **	116,433	-2,9 %
Infotehnoloogiakulu	165,647	88,781	-86 %

*Tööjõukulu koosneb palkadest, preemiast, hüvitistest ja muudest rahalistest väljamaksetest personalile koos sinna juurde kuuluvate maksudega.

**Investeeringukulu alla kuuluvad kulud sõltuvad KOV-ist ja tema investeeringuid reguleerivatest dokumentidest.

**Investeeringukulu 2023: Kajastatud on Kultuuriministeriumi rahvaraamatukogude kiirendi toetusi ja KOV-de omaosalust aruannete põhjal. Kose, Rae ja Saku toetused olid eraldatud aastateks 2023-2024, Aegviidu, Anija, Harku, Viimsi toetused olid eraldatud 2023.aastaks.

2.2.1 Raamatukogude projektid

Raamatukogud said 2024. aastal toetusi Kultuuriministeriumi rahvaraamatukogude kiirendist, Kultuurkapitalist ja kohalikelt omavalitsustelt.

Projekti nimi	Toetuse allikas	Projekti periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus	Staatus
Kuusalu raamatukogu					
Raamatukogu ja noortekeskuse projekteerimine	KuM kiirendi	02.01.2024 – 31.12.2024	21 500	43 000	Lõpetatud

kunstide kooli juurdeehitusena.					
Laste lugemisharjumuste kujundamine läbi suvelugemise võistluse ja lastekirjanduse tutvustamise.	Kultuurkapital	01.06.-30.09.2024	280	340	Lõpetatud
Laste lugemisharjumuste kujundamine läbi suvelugemise võistluse ja lastekirjanduse tutvustamise.	Kultuurkapital	01.06.-30.09.2024	280	340	Lõpetatud
Kultuuririkkuse aasta 2024 ja Vihasoo raamatukogu 100 ürituste raames jututubade korraldamine	Kultuurkapital	01.10.-30.11.2024	370	420	Lõpetatud
Harju Maakonna raamatukogu					
Jutuhommikute korraldamine	Kultuurkapital	01.10.2023-31.05.2024	390	450	Lõpetatud
Jutuhommikute korraldamine	Kultuurkapital	01.10.2024-31.05.2025	1100	1350	Käimasolev
Harju MKRK sisearhitektuurilahenduse parandamine	KuM kiirendi	2024	2806	5612	Lõpetatud
Harju maakonna raamatukogutöötajate kogemusreis Läti raamatukogudesse	KuM kiirendi	Mai-juuni 2024	4000	6750	Lõpetatud
Maardu Linna Raamatukogu					
Eesti sümbolid EV aastapäev	Maardu LV	veebruar 2024	240	240	Lõpetatud
Suvelugemisprojekt Lugemisrõõm	Maardu LV	suvi-sügis 2024	720	720	Lõpetatud
Jõulutuju	Maardu LV	detsember 2024	540	540	Lõpetatud
Saku Vallaraamatukogu					
RFID teavikute tuvastus- ja jälgimislahenduse ning laenutusautomaadi hankimine	KuM kiirendi	01.05.23-31.01.25	10 196	20 394	Lõpetatud
Harku valla Raamatukogud					

Vääna lugemissaali renoveerimine ja teenusedisain	KuM kiirendi	02. 2023 - 31.05.2025	91 127	392 127	Käimasolev
---	--------------	-----------------------	--------	---------	------------

Projektid täitsid esialgse eesmärgi ja mitmed projektid jätkuvad 2025.a.aastal. Harju Maakonnaraamatukogu sisearhitektuuri lahenduse projekti jätkatakse 2025.a. võimaliku projekteerimislepingu sõlmimisega ideekonkursi võitjaga. Vääna raamatukogu uus sisekujundus peaks valmima 2025. a augustis.

2.3 Personal

Raamatukoguhoidjate arv on sama, mis eelmisel aastal, koormus võrreldes eelmise aastaga vähenes kokku 0,7 koha võrra. Ka kõigi raamatukogus töötavate inimeste arv jäi samaks. Oli väiksemaid ümberkorraldusi koormuste osas asutuste sees just osalise tööajaga töötajate osas (nt Kose, Anija, Kajamaa). Ka Peningi raamatukogu sulgemisega kadus vaid 0,2 koormusega töökoht.

Osalise koormusega töötas 45 raamatukoguhoidjat (30,8%), kõigist töötajatest osakoormusega 55 töötajat (33,7%)

Kõrgharidusega töötajaid oli 100 (68%) sh. raamatukogundusharidusega 64 . Keskharidusega raamatukogutöötajaid oli 42 (32%), sh. raamatukoguharidusega 8. Kutsetunnistusega raamatukoguhoidjaid oli 68, vabatahtlikke oli rakendatud 28.

Töötajate arv	Täidetud töökohtade arv (FTE)
163	139.75
sh. raamatukoguhoidjad 146	sh. raamatukoguhoidjad 126.55

2.3.1 Olulisemad muudatused personali korralduses

Töötajate vahetusi toimus Kiili, Kostivere, Aegviidu, Harku, Viimsi, Rae valla raamatukogudes. Kiilis vahetus raamatukogu direktor.

Jätakuvalt suureneb osakoormusega töötajate arv - võrreldes eelmise aastaga veel 3 võrra. Nt Viimsi raamatukogus töötab kokku 14 osakoormusega töötajat.

Peamiselt olid ümberkorraldused raamatukogu koosseisude sees. 0,2 koormusega töökoht kaotati Peningi raamatukogust seoses raamatukogu sulgemisega. 0,2 suuruses töökoha vähenemine oli Anija vallas, Kajamaa raamatukogus suurenes ühe osalise ajaga töötaja töökoormus 0,2 võrra.

Töötajate lahkumisel või pensionile siirdumisel on uute töötajate leidmine mõnes raamatukogus olnud keeruline ja nõudnud pikka aega (Rae vald, Jõelähtme vald). Takistuseks võivad saada nii pakutav palk kui ka asukoht.

Harju Maakonnaraamatukogu töötajate puhkus suurenes 35 päevani aastas.

2.3.2 Erialahariduse ja kutse omandamine

Mitmes linnas ja vallas on kõigil raamatukoguhoidjatel erialane kõrgharidus või läbitud kutsekoolitus (näiteks Viimsi, Kose, Kiili).

Aasta jooksul omistati raamatukoguhoidja kutse 5 töötajale (Aegviidu, Keila, Kuusalu, Paldiski, Klooga), Keilas alustas üks töötaja sügisel kutseõpet. Aegviidus kutse omandanud töötaja lahkus peale kutse omandamist tasuvamale tööle. Rae vallas tuli peale erialase hariduse omandamist töölepinguga tööle varem käsunduslepinguga töötanud töötaja.

2.3.3 Täienduskoolitused

2024. aasta fookuses olid digi- ja meediapädevused (72 koolitust). Sel teemal oli pea igas raamatukogus koolituste läbijaid, kuna on pakkuda palju tasuta võimalusi. Raamatukoguhoidjad peavad olema kursis nii uute arengutega tehisintellektimaailmas kui ka valeinfo levikuga. Juba küsitakse raamatukoguhoidjatelt Chat GPT poolt soovitatud raamatuid, mida tegelikkuses ei eksisteeri.

Koolitusteema	Koolituste arv
Juhtimine, sh projektijuhtimine	30
Raamatukogutöö kvantitatiivne ja kvalitatiivne hindamine, sh statistika ja uuringud	24
Meeskonnatöö ja koostööoskused	14
Isikuandmete kaitse ja autoriõigused	11
Kogude kujundamine ja haldamine	22
Teenuste pakkumine ja arendus	29
Klienditeenindus	20
Ligipääsetavuse tagamine ning erivajadustega või puuetega inimeste teenindus	5
Digi- ja meediapädevused	72
Koolituste ja ürituste korraldamine, sh koolitamine	26
Kultuur ja kirjandus	46
Muu (nimetada)	22

Samuti on olulisel kohal kultuuri- ja kirjanduse alased koolitused (46), mis on raamatukogutöö elementaarne osa. Hinnatakse näiteks Eesti Lastekirjanduse Keskuse pakutud koolitusi..

Raamatukoguhoidjad osalesid koolitustel, kus Rahvusraamatukogu ja kultuuriministeeriumi esindajad hoiavad raamatukogusid kursis valdkonna edasiste arengute, seadusemuudatuste ja uue raamatukoguprogrammiga.

Vähe on läbitud koolitusi ligipääsetavuse tagamise ja erivajadustega inimestega arvestamise osas. Selle teemaga peaks tegelema, sest raamatukogu avaliku asutusena peaks olema ligipääsetav kõigile ja ühiskonna nõrgemad grupid on need, kes raamatukogust võiksid abi saada. Ka raamatukoguruumide kaasajastamisel on vaja ligipääsetavust silmas pidada.

Lisaks toimusid juhtidele koolitused personalitöö ning uute programmide osas, samuti üldised esmaabi ja tuleohutuse koolitused.

Oluliseks peeti maakonnaraamatukogu koolitusreisi Läti raamatukogudesse rahvaraamatukogude kiirendist saadud toetuse abil. Reisil osales 43 raamatukoguhoidjat ja külastati Läti Rahvusraamatukogu, Riia linnaraamatukogu ja Ogre raamatukogu. See koolitusreis oli ka ETKA Andrase korraldatud aasta õppijate valimisel üks Harjumaa aasta õpiteo nominentidest.

3 Hoone ja ruum. Ligipääsetavus. Innovatsioon

3.1 Hoone ja ruum

Raamatukogudes tehti väiksemaid remonditöid.

Harju Maakonnaraamatukogus tehti galerii ja avakogu värvimistöid.

Viimsi raamatukogus oli elektrisüsteemi ja valvesüsteemi rekonstrueerimine, sisekliima parandamine Rekonstrueeriti tuletõrje ja päästesüsteem (koos arhitekti ja Päästeametiga).

Jõelähtme valla raamatukogudes remonditi välistrepp, vahetati osaliselt laevalgustus.

Saue valla Hüüru raamatukogu renoveeriti 2022. aastal eraldatud PRIA toetuse toel kaasaegseks kogukonnakeskuseks koos mitmekesise lugemisvara, arvutitöökohtade ja lugemisnurkadega, lisaks õmblumasina ja overloki ning koosolekuruumi kasutamise võimalus ning kõige väiksematele külastajatele on olemas mängunurk.

Vajadused:

Jõelähtme valla Neeme raamatukogu väliterrassi tugitalad ja põrandalaudis vajab põhjalikku remonti, Kaberneeme raamatukogu trepile tuleb paigaldada käsipuud, hoone ise on vana, soojapidavus halb.

Kuusalu valla Kuusalu raamatukogu asub logistiliselt heas asukohas koos teiste teenindusasutustega, kuid II korrusel, juurdepääsuks on ainult trepp. Ruumid on kitsad ja puudub võimalus korraldada üritusi, kus osalejaid oleks rohkem kui 20.

Kolga raamatukogu asub korrusmaja teisel korrusel rendipinnal. Juurdepääsuks ainult trepp ja ruumid vajavad uuendamist ja vahetamist elektrisüsteem. Vihasoo raamatukogu asub lasteaed algkooli ühes tiivas, ligipääsetavus hea, kuid ruumid vajavad hädasti remonti (elektrisüsteem, põrandad, sissepääsud)

Loksa linnaraamatukogu asub linna peatänavas ääres, linnavalitsusega ühes majas. Asukoht on väga hea. Ruumid vajavad kapitaalremonti: katus laseb läbi, põrandas auk, seintel praod.

Raasiku valla Aruküla ja Pikavere raamatukogud asuvad hoonete II korrusel, ligipääsu probleemid erivajadustega inimestele. Aruküla hoone vajab küttesüsteemi ja ventilatsiooni kaasajastamist.

3.2 Ligipääsetavus

Ligipääsetavuse teemad raamatukogudes on enam probleemiks teisel korrusel asuvates raamatukogudes. Kõigis uutes arendustes on see teema läbi mõeldud ja ligipääsetavuse parandamine oli nimetatud ka mitme kohaliku omavalitsuse arengukavades.

3.2.1 Ligipääsetavuse aspektid

Ligipääsetavuse aspektid	Mitmes raamatukogus?
Raamatukogu kodulehel on toodud vajalik info erivajadustega inimestele pakutavate võimaluste ning ruumide kohta	13
Raamatukogu kodulehel on info Pimedate raamatukogu ja selle võimaluste kohta	13
Raamatukokku on paigaldatud taktilised tähised (ohutustähised)	1
Raamatukogu pakub regulaarselt koduteenindust	35
Raamatukogusse pääseb mugavalt ilma kõrvalise abita ka ratastoolis, piiratud liikumisvõimega või lapsevankriga külastaja	25
Ratastoolis, piiratud liikumisvõimega või lapsevankriga külastajad pääsevad ilma kõrvaliseabita mugavalt kõikidesse raamatukogu ruumidesse	22
Raamatukogus on nõutele vastav invatualett	22
Raamatukogu juures on invaparkimiskohad või invatranspordile on muul viisil tagatud parkimisvõimalus	34
Kuuldeaparaadi kasutajal on raamatukogus võimalik kasutada silmusvõimendit	0
Raamatukogu lahtiolekuajad arvestavad ühistranspordigraafikutega	37
Raamatukogu on avatud vähemalt ühel nädalavahetuse päeval	29
Muu (nimetada)	0

Erivajadustega inimeste sisenemise võimalused ja info Pimedate Raamatukogu kohta on peaaegu kõikidel raamatukogu kodulehtedel olemas. Raamatukogu koduleht puudub Aegviidu ja Loksa raamatukogudes, sissepääsuks on kaldteed olemas. Rae valla raamatukogude koduleht on uuendamisel.

Varasematel aastatel ehitatud hoonete ülemistele korrustele on liftide või sisetõstukite paigaldamine ilma suuremate ümberehitusteta peaaegu võimatu. Esimesel korrusel ja trepiastmeteta sissepääsul on takistuseks iseavanevate välisuste puudumine. Silmusvõimendid puuduvad kõigis raamatukogudes. Ohutustähise olemasolu märkis tabelisse 1 raamatukogu, kuid neid on praktikas rohkem: tähistatud on libisemisoht, erineva kõrgusega põrandapinnal komistamisohu, ohud trepil, siseustel erinevad kõrgused jm

Invatualette oli raamatukogudes märgitud, nendele esitatud nõuded on oluliselt muutunud, seega tabelis esitatud andmed on tinglikud.

Ligipääsetavus töökeskkondades ning raamatukogudes kui kõigile inimestele avatud üldkasutatavas ruumis on palju laiem mõiste, kui vaid füüsiliselt hoonesse ja ruumidesse sisenemine. Tuleb läbida koolitus või kasutada spetsialisti abi, et koostöös kasutajatega selgitada praktilised vajadused ja lahendused ligipääsetavuse parandamiseks inimese kogu elukaare ulatuses.

3.2.2 Koduteenindus

Koduteeninduse teenused	Kordade arv	Kasutajate arv
Väljaannete laenutus	1235	147
Kasutajakoolitus	3	3
Digipädevuste alane nõustamine	12	12
Muu (nimetada)	0	0

Koduteenus on vajalik ning eeldada saab vajaduse kasvu (rahvastiku vananemine ning ka teenuse parem tutvustamine). Teenuse korraldamiseks kavandatakse kasutada vabatahtlike abi. Iga kasutaja kohta tuli 8,4 teenuse kasutuskorda. Koduteenust märkis 12 raamatukogu.

3.2.3 Teenused teistele asutustele

Teenused teistele asutustele	Kordade arv	Osavõtjate arv
Koolid, lasteaiad, MTÜ-d	108	1981

Teenused teistele asutustele, mis olid läbi viidud väljaspool raamatukogu. Kõige enam oli üritusi lasteaedades, koolides. Keskmiselt oli ühel üritusel 18 osavõtjat.

Oluline on kohaliku tasandi asutuste koostöö, et kirjandusüritused ja kohtumised jõuaksid võimalikult paljudeni.

3.3 Innovatsioon

3.3.1 Raamatukogude pakutavad/kasutatavad innovaatilised/infotehnoloogilised võimalused

Innovaatilised/infotehnoloogilised lahendused	Mitmes raamatukogus?
Raamatukogusüsteem URRAM	50
Raamatukogusüsteem RIKS	8
Raamatukogusüsteem Sierra	0
Raamatuid saab laenutada igal ajal laenuskapi kaudu	16
Raamatuid saab tagastada igal ajal tagastuskasti, tagastusluugi või laenuskapi kaudu	50
Raamatukogus on iseteeninduslahendused (laenusautomaadid)	4
Raamatukogu pakub avatud raamatukogu teenust (24/7)	0
Raamatukogu pakub kasutajatele kaugtöökohta/individuaaltööruumi	23
Raamatukogu pakub kasutajatele rühmatööruumi	16
Raamatukogu pakub kasutajatele konverentsitehnikat	9
Raamatukogu pakub kasutajatele vähemalt ühte kaamera ja mikrofoniga arvutit (nt koosolekuteks)	22
Raamatukogus saab kasutada helistuudiot (nt muusika, taskuhäälingute loomiseks)	1
Raamatukogus saab kasutada videostuudiot (nt videote, vlogide loomiseks)	1
Raamatukogus on kasutusel RFID lahendus	8
Raamatukogus on vähemalt üks AIP arvuti	55
Raamatukogus saab kasutada WiFi ühendust	55

Raamatukogus saab kasutada printerit ja/või skännerit ja/või koopiamasinat	57
Raamatukogus saab värviliselt printida	38
Muud teenused : 3D printimine, skaneerimine	6

Innovaatilisi IT- lahendusi on enam saanud endale lubada suuremad omavalitsused: Saku, Rae, Viimsi. Laenutuskappe on kasutajad kõige enam hinnanud ja kasutama õppinud. Ööpäevaringsed tagastusvõimalused on suurel osal raamatukogudest. Innovaatiliste lahenduste soetamist takistab ka nende kõrge hind.

3.3.2 Tähtsamad arendustegevused infotehnoloogia vallas

Rae vallaraamatukogus Jüris ja Peetris ning Saku vallaraamatukogus võeti kasutusele iseteenindusautomaadid.

Saku vallaraamatukogus ja Kurtna harukogus võeti kasutusele RFID-põhine laenutus- ja tuvastussüsteem, Sakus ja Kiisal lisandus raamatukapp.

2024. aastal hangiti Viimsi vallaraamatukogu Prangli haruraamatukogu lugejatele uus arvutitöökoht. Viimsis loodi arvutitöökoht tasulise perioodika lugemiseks. Lugejatel on nüüd võimalik kasutada digiväljaandeid nagu Delfi, Postimees, Õhtuleht jt.

IT riistvara uuendati Harju Maakonnaraamatukogus, Raasikul, Anija vallaraamatukogus. Harju Maakonnaraamatukogus soetati interaktiivne ekraan.

Riistvara vajab pidevat hooldust ja uuendamist, raamatukogudes on uuendamisi 2025.a. kavandatud. Seda vajatakse mitmes kohas, eriti Loksa ja Jõelähtme valla raamatukogudes.

3.3.3 Iseteeninduslike teenuste kasutus

Iseseisvalt kasutatakse otsinguid e-kataloogist, teavikute reserveerimist, laenutustähtaja pikendamist, kõige rohkem raamatukapi teenust.

Rae valla Jüri raamatukogus kasutati raamatukapi teenust keskmiselt 320 korda kuus. Tagastuskaste ostetakse pidevalt juurde.

Iseteenindusautomaat on Saku raamatukogus kasutusel alates 2024. aasta juunist. 7 kuuga tehti automaadi külastusi 541, laenutusi 337 ja tagastusi 171.

Viimsi vallaraamatukogu Iseteenindusautomaati kasutati aasta jooksul 6 308 korda ehk 2,5% kõigist laenutustest. Pikendusteks kasutati vaid 31 korral. Populaarne oli tagastamine, aasta jooksul 23 643 tagastust. Viimsi raamatukogus on kasutusel laenutusautomaat ning tagastuskast lugemisalal. Õues asuvat tagastuskasti on võimalik kasutada 24/7 ja lugejad kasutasid seda meeleldi.

4 Kogude kujundamine

4.1 Komplekteerimise põhimõtted

Komplekteerimise aluseks on kultuuriministri määruses 09.01.2015 nr 1 toodud „Nimekiri teavikutest, mille soetamiseks tuleb vähemalt 30% teavikute soetamise toetusest kasutada“. Nn RD teavikute soetamiseks kasutati 135 712 eurot (mis on 60,7% suurem kui RD kohustus 30%) sh. kultuuriperioodika soetamiseks kasutati 8661 eurot ja raamatute jaoks 127051 eurot.

Kogude komplekteerimise põhimõtteks raamatukogudes oli mitmekesine raamatute ja ajakirjanduse valik lähtudes raamatukogu lugejate vajadusest ja soovidest.

Komplekteerimise põhimõtted on veebilehel Harju Maakonnaraamatukogus, Kose, Rae vallaraamatukogudes. Vajadusel dokumenti uuendatakse.

4.2 Kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega

Külastajate rahuloluküsitluse vastustes märgiti positiivselt raamatute kättesaadavust, raamatute kiiret liikumist raamatukogude vahel, puuduoleva vajaliku teaviku tellimist teisest raamatukogust. Kurdeti menuraamatute pikkade järjekordade üle, mida raamatukogud püüdsid leevendada lisaeksemplari ostmisega või tellimisega naaberramatukogudest sealse vaba eksemplari olemasolul.

Maakonna raamatukogude kogude kasutamise ringluse näitaja oli 1,1. Üle 1,0 oli ringlus Harju Maakonnaraamatukogul, Harku valla raamatukogul, üle 2,0 Maardu Linnaraamatukogul (2,7) ja Viimsi raamatukogul (2,3). Vahemikus 0,8 - 0,9 oli ringlus 8-s vallas, 0,6 – 0,7 oli 3 -s vallas, 0,5 ühes (Jõelähtme vald). Ringlus oli väiksem suurema hajaasustusega piirkondades ja väikeste haruraamatukogudega süsteemides. Teenuse kättesaadavus oli seal raskendatud. Kindlasti on vaja kogud üle vaadata, optimeerida nende suurust ning paremat kättesaadavust püüda tagada muude vahenditega nagu nt. vallasisene kindla graafikuga ringlussüsteem ja selleks vajalik transport. Sellised näited on Rae ja Saku vallas.

4.3 Raamatukogu komplekteerimine (trükis, e-raamat, audioraamat): analüüs ja hinnang

Komplekteerimiskulu elaniku kohta kokku oli 2024.a. 3,9 eurot sh. KOV eelarvest 2,4 eurot. Komplekteerimiskuludest 84,2 % kasutati raamatute ostuks. E- raamatuid ja audioraamatuid ei ostitud.

Raamatuid osteti kokku 38 734 eksemplari, mis on 1,7% rohkem kui 2023.a.

4.4 Perioodika komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Ajalehtede ja ajakirjade komplekteerimise valiku määrab ära sihtrühm, kes ei loe digiväljaandeid ega ole aktiivsed ka sotsiaalmeedias. Suuremates raamatukogudes, kus kasutajate profiil on mitmekesisem, tagati ligipääs erinevatele digimeedia väljaannetele

Ajakirju laenutati koju kõige rohkem, ajalehti loeti kohapeal ja digiväljaandeid loeti raamatukogus harva. Raamatukogud tellisid 2024.a. ligipääsu digimeediale, kuid 2025. aastaks tellimisest sageli loobuti. Lugejate hinnangul digiväljaanded ei asenda paberväljaannet. Lehe/artiklite ülesehitus on teistsugune, lugejale keeruline ja ei kajasta kõiki paberväljaande artikleid.

Digimeedia kasutamise statistikat pole võimalik saada, lugejad kasutavad raamatukogus ka oma arvutit ja tasuta WiFi.

Harju – Risti raamatukogus on paberväljaanded (ajalehed ja ajakirjad) väga nõutud, käivad konkreetsed inimesed, kes loevad ajalehti kohapeal. Eelmise päeva lehed laenutati soovijatele koju, vajadus ja kasutamine oli suur.

Saku vallaraamatukogus oli kõikidele suurematele digimeedia väljaannetele (Delfi Meedia, Geenius, Postimees, Õhtuleht, Äripäev) juurdepääs raamatukogudes tagatud. Lisaks oli kättesaadavaks tehtud mitmed Äripäeva teabevara väljaanded.

Saue vallaraamatukogu kolmel harukogul (Laagris, Sael, Turbas) oli tellitud digiväljaandeid (Delfi, Äripäev, Postimees, Imeline Teadus ja Imeline Ajalugu).

Viimsi raamatukogus telliti lugejatele 79 nimetust ajakirju ja 12 nimetust ajalehti ja loodi lugejatele arvutitöökoht digiväljaannete lugemiseks.

Eraisikule on digimeedia tellimine rahaliselt soodne vastupidiselt asutustele ning lugemisvõimalust saab kasutada oma seadmest igal pool.

4.5 Muude väljaannete komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Auviseid telliti vähesel määral, nende kasutamisel tuleb rangelt järgida autoriõiguste seadust ja litsentsinõudeid, mis ühtlasi piirab nende teavikute hankimist ja kasutamist. 2024.a. hangiti 340 auvist, mis on ca 8% suurem kui 2023.aastal.

Küll aga komplekteeritakse mitmes raamatukogus lauamänge (nt Saue, Kiili, Jõelähtme, Saku vallas).

4.6 Esemete komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Kosel on võimalik kohapeal muusika kuulamiseks laenutada kõrvaklappe ja pleierit, Kuusalus on võimalik kohapeal kasutada erineva tugevusega lugemisprille. Muidu esemeid ei komplekteerita.

4.7 Annetuste osakaal kogude juurdekasvust

Annetustena saadi 4755 eksemplari raamatuid, mis oli 31 % vähem kui 2023.a. Annetustena täienesid raamatukogud eraisikute toodud raamatutest, väga hästi toimisid Hoiuraamatukogu kogumisaktsioonid.

Annetustena võetakse vastu uuemaid raamatuid kodulehtedel olevate soovinimekirjade alusel.

4.8 Inventuurid ja mahakandmised

2024.a. kustutati raamatukogudest 46537 eksemplari teavikuid (raamatud, ajakirjad, auvised jm). Kustutuste arv oli 2023.a. võrdluses 5,4 % suurem.

5 Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

5.1 Lugejaküsitlused

Üleriigilisele rahulolu-uuringule lisaks küsitleti lugejaid Rae Valla Raamatukogudes ja Harju Maakonnaraamatukogus. Mujal 2024. aastal küsitlusi ei toimunud.

Eesti Rahvusraamatukogu teenusedisainer viis koostöös Rae Valla Raamatukogu direktoriga läbi küsitlused Rae valla raamatukogude teenusedisaini dokumendi koostamiseks, et mõista Rae valla raamatukogude kasutajate harjumusi ning kaardistada erinevate sihtrühmade vajadusi nii tänastele kui ka tuleviku teenustele. Lisaks sellele luua strateegilisem arusaam ja sisendmaterjal Rae valla tegevuste ja investeeringute kavas 2024-2035 kirjeldatud Raemõisa ja Peetri raamatukogude uute hoonete rajamiseks ning Lagedi ja Vaida raamatukogude renoveerimiseks. „Milline on sinu unistuste tuleviku raamatukogu?“ küsitlus olid jaotatud erinevatele gruppidele, et jõuaks võimalikult paljude inimesteni. Korraldati ka kaks töötuba. Harju Maakonnaraamatukogu lugejaküsitlused olid seotud raamatukogu sisearhitektuuri lahenduse parandamise projektiga. Viidi läbi 30 intervjuud, kus selgusid nii kasutajate kui mittekasutajate soovid ja nägemused ning raamatukogus olid väljas küsitluslehed inimeste arvamuste väljaselgitamiseks.

5.2 Üleriigilise rahulolu-uuringu tulemused

Maakonna keskmine hinne oli 9,72, mis on võrdne riigi keskmisega.

Kasutajad on kõikjal rahul sõbralike ja abivalmis teenindajatega, raamatute valikuga, raamatukapi teenusega. Ettepanekuid on raamatute eksemplaarsuse suurendamise ja ruumide parandamise suhtes. Hinnatakse teenuse kättesaadavust kodu lähedal, nt väikeste külaraamatukogude puhul, mainiti näituste ja väljapanekute head valikut ja kohalikele kunstnikele jt. näitusepinna andmise olulisust.

Valdavalt hinnangud 9 ja 10 annavad samas ka märku, et ehk ei osata oodata raamatukogult enam kui, et ruum on avatud ja sõbralik inimene tööle. Ka on mõnes väiksemas raamatukogus olnud vaid 2 või 3 vastajat või on raamatukogu olnud selle lühikese aja jooksul enamus aega nt töötaja haiguse tõttu suletud. Seega ei pruugi selline küsitlus anda tegelikku ülevaadet või sisendit muudatuste planeerimiseks.

5.3 Raamatukogu kasutamine ja teenused

Pakuti jätkuvalt kõiki traditsioonilisi teenuseid. Lisandusid iseteenindusvõimalused Saku ja Rae vallas. Raamatukogudes on hästi vastu võetud laenutus- ja tagastuskapi teenus, mida lugejad kõrgelt hindavad. Tasulistest teenustest pakutakse printimise, skaneerimise ja koopia tegemise võimalusi.

5.3.1 Avalikule teabele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse elektroonilistele teenustele juurdepääs

Uusi AIP arvuteid on hangitud Kosel, Lääne-Harju vallas on võetud arvutid ostmise asemel rendile. Probleemid on vanemate arvutitega, mis ei toeta enam Windowsi uuendusi (Jõelähtme)

AIP arvutid leiavad küll kasutajaid, aga nende arv on vähenenud. Sagenenud on kasutajate hulk, kes tulevad oma sülearvutiga raamatukokku oma töid tegema ja kasutavad selleks vaba avalikku internetivõrku. Seetõttu on raamatukogud asunud ka arvutitöökohti vähendama (nt Viimsis vaid

5 kohta 2023 aasta 15 kohaga võrreldes), Anijal arvutitöökoht nt puudub ja vajadusel ollakse valmis see soetama, aga hetkel vajadus puudub.

Raamatukogu arvutit kasutatakse enamasti surfamiseks, pangatoiminguteks, e-posti lugemiseks, tekstitötluseks, suhtlemiseks. Ka digiväljaannete lugemiseks ja arvuti annab kõigile juurdepääsu avalikule teabele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse elektroonilistele teenustele. Mitmed kasutajad vajavad selles raamatukogutöötaja abi.

5.3.2 Muudatused ja uuendused teeninduskorralduses ning teenustes, sh e-teenustes

Muudatusi teeninduskorralduses enamikes raamatukogudes polnud. Lisandusid iseteenindusvõimalused Saku Vallaraamatukogus ja Rae Valla Raamatukogudes (Jüris ja Peetris). Lääne-Harju vallast liitusid MIRKO teenusega kaks raamatukogu (Paldiskis ja Laulasmaal).

Kiili raamatukogu asendas raamatute tagastuskapi suurema avaga kapiga ja lisandus kaardimakse võimalus. Planeeritakse ka raamatulaenutuskapi lisamist Luigele, mis võimaldaks vallas laenutusteenuse parandamist. Vallas on hetkel üks raamatukogu.

Oli väiksemaid muudatusi – nt raamatukogu lahtiolekuaegu muudeti Anijal.

5.3.3 Lugejad

Lugejad 2023	Lugejad 2024	Muutus (+/-)	Muutuse %
64 299	66 397	3127	4,9

Raamatukogu lugejate arvestamisel kasutati sel aastal teistsugust metoodikat ja mitmed raamatukogud arvestasid kasutajaid valla piires ühekordsena. Kõik vallad seda siiski ei teinud, kuna programm seda automaatselt ei võimalda. Kui kasutada eelmise aasta metoodikat, on kasutajate arvuks 67 426.

Maakonna keskmine hõlve oli 35,8 %. Kõrgeim on hõlve Viimsis, kus see on 92,1. Kui mitte arvestada Viimsi kõrget näitajat, on maakonna keskmine 29,5. Üle selle keskmise oli hõlve Aegviidus, Harju Maakonnaraamatukogus ning Kose, Raasiku ja Rae vallas.

5.3.4 Külastused

Külastused 2023	Külastused 2024	Muutus (+/-)	Muutuse %
876 970	930 394	+53 424	6,1

Külastusi elaniku kohta oli keskmiselt 5. Kõrgeimad olid näitajad Aegviidus – 9,9 ja Viimsis – 11,3.

5.3.5 Laenutused

Laenutused 2023	Laenutused 2024	Muutus (+/-)	Muutuse %
1 261 027	1 308 064	+47 037	3,8

Laenutuste arv oleks võinud olla veelgi suurem, sest mõned raamatukogud oli sel aastal renoveerimistöode (Saue ja Harku vald) või raamatukogu töötaja haigestumiste tõttu (Kose vald) suletud.

Laenutusi elaniku kohta oli maakonnas keskmiselt 7,1. Üle 10 oli see Aegviidus, Maardus ja Viimsis, üle 9 veel Keilas, Loksal ja Kose vallas.

Maakonna keskmine laenamissagedus oli 19,7. Kõrgeim oli see Maardus, Loksal ja Anija vallas, üle 25 ka Kose, Kuusalu ja Lääne-Harju vallas.

5.3.6 MIRKO teenus

MIRKOga olid varem liitunud Harju maakonna raamatukogudest Harju Maakonnaraamatukogu, kaks Rae valla raamatukogu (Peetri ja Jüri), kõik Saku ja Harku valla raamatukogud. 2024. aastal liitusid ka Lääne-Harju vallast raamatukogud Paldiskis ja Laulasmaal. 2025. aastal on plaanis liita teenusega ka Rae valla Lagedi raamatukogu ja Raasiku raamatukogu.

Mirkoga tehti 2024. aastal Harjumaal 342 laenutust. Eelmisel aastal oli see arv 223.

5.3.7 Ülevaade RVL teenusest

Seekordselt raamatukogude vahelises laenutuses ei võetud arvesse ühe raamatukogu harukogude vahelisi laenutusi. Seetõttu pole RVL-i numbrid võrreldavad eelmise aastaga. RVL välja oli maakonna raamatukogudes kokku 5248 ja sisse 3848. Aktiivseim raamatukogude vaheline laenutus oli Rae vallas (välja 2499, ehk 47,6% ja sisse 1712 ehk 44,5% koguarvudest).

Eelmisel aastal, kui arvestati ka raamatukogu harude vahelist laenutust, olid numbrid võrdluseks vastavalt 14946 välja ja 15034 sisse. Seega moodustas tuntavalt suurema osa raamatukogude vahelisest laenutusest oma keskraamatukogu ja haruraamatukogude sisene raamatuvahetus, mis jätkuvalt edasi toimub.

5.3.8 Infopäringud

Päringud 2023	Päringud 2024	Muutus (+-)
56 500	65091	8591

Päringute arv ei pruugi kajastada tõelist seisut ja raamatukogude põhimõtted päringute registreerimisel on erinevad. Raamatukogud on varem arvestanud ka leidumuspäringuid või pole üldse päringuid loendanud. Mõned raamatukogud loendavad kõiki päringuid, teised teevad valikstatistikat, on tunnistanud, et unustatakse ka kõiki päringuid registreerida.

Peamised teemad peale teavikute leidumuse ja töökorralduslike päringute on kohalikud teemad (prügi sorteerimine, sõiduplaanid), koolitöödeks vajalikud infopäringud, kirjanike tsitaadid, ka vaimse tervise ja nt ATH kohta, lisaks tavapäraselt ajaloolised teemad, täpsem kirjanduse valik (nt teatud teemal luuletused jne)

5.3.9 Virtuaalüritused, -koolitused ja -näitused

Virtuaalüritusi ja -koolitusi raamatukogud oma tegevustes välja toonud ei ole. Tundub, et virtuaalürituste korraldamisele eelistatakse siiski kohapeal osalemist pakkuvaid üritusi.

Virtuaalüritused jäid koroonaaastatesse. Ehk ei ole ka vastavaid oskusi ja tehnikat selliste ürituste tegemiseks, mis mõnel juhul võiksid soodustada suurema kasutajaskonnani jõudmist.

5.3.10 Tasulised teenused

Milliseid tasulisi teenuseid raamatukogud pakuvad? Valige loetelust sobivad

- Printimine, paljundamine
- Ruumirent
- Üritused
- Materjalikulu (nt 3D-printimine, laserlõikur jne)
- Muu (nimetada):

Raamatukogud pakuvad peamiselt printimise, paljundamise, skaneerimise teenust, üksikutes raamatukogudes saab rentida ka ruume (Harju Maakonnaraamatukogu, Viimsi raamatukogu). Materjalikulu eest tuleb tasuda 3D printimist (Viimsi, Kose) ja/või märgipressi ja kilelõikurit pakkuvates raamatukogudes (Viimsi).

5.4 Laste- ja noorteteenindus

Lug-d 2023	Lug-d 2024	Muu-tus (+/-)	Külast-d 2023	Külast-d 2024	Muu-tus (+/-)	Laenut 2023	Laenut 2024	Muu-tus (+/-)
16 422	16 394	251	235 596	239 912	3 985	190 980	200 174	9 194

Kokkuvõttes on suurenenud nii külastused kui laenutused. Kuna mõned raamatukogud lugesid seekord raamatukogu kasutajaid ühekordselt oma valla piires, siis on lugejate arv pisut väiksem. Samas, kui lugeda neid eelmise aasta meetodika järgi, on ka lastest raamatukogu kasutajate arv suurenenud (16 673). Kuna kõik raamatukogud kasutajaid siiski valla piires ühekordsena ei lugenud, pole tabelis olev arv ka lõplikult tõene.

Laste % kõigist lugejatest on maakonna lõikes 24,7. Üle 40% on see Anija, Jõelähtme, Kose, Raasiku ja Rae vallas, kõige väiksem on osakaal Viimsi vallas – 10,8%.

Laste külastusi oli 25,8% külastustest ja laste laenutused moodustasid 17% kogu laenutuste arvust.

5.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine

Lastekirjanduse komplekteerimisel tehakse koostööd kohalike koolidega, suheldakse lapsevanematega. Jälgitakse Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitusi, auhindu võitnud raamatuid (nt Tänapäeva noorsooromaani võistlus, Kauneima lasteraamatu konkurss) Lastekirjandus on pea kõikjal prioriteet ja proovitakse tellida lisaeksemplare just kohustusliku kirjanduse osas.

Lastele ja noortele suunatud perioodikaväljaannetest on kogudes Täheke, Hea Laps, Miki Hiir, Koomiksikogu.

Puudu on koolis vajaliku kirjanduse lisaeksemplaridest, mille trükid on välja müüdnud, aga kohapealsed juba kulunud.

5.4.2 Laste ja noorte lugemisharjumuste kujundamine, arendamine ja üritused

Laste ja noorte lugemishuvi aitavad kõikjal tõsta kirjandusega seotud teematunnid kooli- ja lasteaialastele, kirjandusvõistlused, suvelugemisüritused, kohtumised kirjanikega, lastehommikud väikelastele ja etelugemisüritused. Suurematest võib välja tuua:

„Lugemisisu“ programm“ millega on Harjumaalt ühinenud 29 raamatukogu ja, mis aitab kõikjal lapsi lugemise juurde tuua ja on väga populaarne. Kui mõnes vallas või linnas ei osale rahvaraamatukogu, osaleb selles siiski kooliraamatukogu (Loksa, Kuusalu). Lääne-Harju vallas ja Kuusalu vallas on raamatukogud ühinenud ka „Minu väike raamatukogu“ programmiga.

Suvelugemisprogrammist on võimalik osa võtta kõigis valdades ja linnades. Enamasti on programmi läbijatele preemiaks eriline tänuüritus, kus on kohal huvitav esineja ja osalejatele auhinnad ja/või aukirjad. Raamatukogudes on eriprogramme ka lühematel koolivaheaegadel.

Kirjanduse ja lugemisega seotud kohalikud ja maakondlikud/üleriigilised võistlused – nt ELK ettelugemisvõistluse „Ida pool päikest ja lääne pool kuud“ eelvoorud. Lastel endil oli võimalik hääletada oma lemmiku poolt ka Nukitsa konkursil.

Raamatukogudes toimuvad kohtumised kirjanikega. 2024. a oli võimalik kohtuda nt järgmiste kirjanikega: Anti Saar, Andrus Kivirähk, Evelin Alliksaar ja Silja Kerge, Piret Päär, Markus Saksatamm, Wimberg, Jaanika Palm, Kätlin Kaldma, Ketlin Priilinn, Piret Raud, Reeli Reinaus, Helen Käit.

Raamatukogud propageerivad lugemist ja raamatuid külastades ise lasteaedu ja koole (nt Kose) jagavad maakonna uutele kodanikele beebiballidel „Pisike puu“ raamatut, raamatukogudes on tööl linna või valla õpilasmalevlased (Kiili, Keila), toimub laste Lugemisklubi (Ääsmäe)

5.5 Raamatukogu kui kogukonnakeskus

Raamatukogu kui kogukonnakeskuse rolli täitmine oleneb kohalikest oludest. Kui on olemas juba kogukonnale enam teenuseid ja kohtumispäiku pakkuv keskus, on raamatukogu roll väiksem ja pühendub pigem vaid kirjandusega seotud teemadele. (Nt Aegviidu ja läheduses olev Loomemaja).

Raamatukogudes käivad koos kirjandusringid ja lugemisklubid (nt. Kose vald, Keila, Kuusalu, Laagri, Raasiku). Lisaks kirjandusele on esindatud ka muud teemad nt toimuvad filmi- ja reisiõhtud (Viimsi, Vaida), koos käib Rahatarkuseklubi (Raasiku), pakutakse käsitöölaseid kursusi või tegevusi (Viimsi Lapitöökursus, Jüris “Jüri kihelkonna sukkade kudumine”) Käsitööoskusi annavad edasi ka raamatukoguhoidjad ise - nt Lagedi raamatukoguhoidja õpetas huvilistele niidigraafikat ja jõulukaartide valmistamist. Ka laste teematunnid on tihti ühendatud käsitööoskuste õppimise ja meisterdamisega.

Raamatukogud võtavad osa Täiskasvanud Õppija Nädalast (Keila linn, Saku, Jõelähtme vald) ja pakuvad oma ruumides sel ajal huvitavaid koolitusi/õppimisvõimalusi prügi sorteerimisest ühepuulootsiku ehitamiseni. Osaletakse omavalitsuse ülestel üritustel – nt keskkonnakuu Sakus.

Raamatukogu on kasutusel näitusepinnana kohalike loomeinimeste teostele ja samas on raamatukogudes ka kõrgetasemelisi näitusi kaugemalt, mis annavad kohalikele inimestele võimaluse kogeda kodu lähedal head kunsti.

Palju kohalikke inimesi töid kokku Hoiuraamatukogu raamatute kogumispäevad “Anna raamatule uus elu”, mis sel aastal toimusid Arukülas, Keilas ja Jüris. See andis võimaluse ära anda oma raamatuid ja saada vastu uusi ning ühtlasi ka raamatukogudele võimaluse oma kogusid täiendada.

Oluline on raamatukogude kodulootöö. Rae Valla Raamatukogu lõi Rae valla kodulooveebi, (<https://raekodulugu.ee/>) ja jätkub sinna pidev andmete ja materjalide sisestamine. Tehakse üleskutseid kogukonnale uute materjalide leidmiseks. Bibliograafil on abiks ka valla kultuuritöö spetsialist ja kommunikatsioonijuht. Harju Maakonnaraamatukogu sisestab Harjumaa muuseumis leiduvad koduloolisi ja muid materjale Urrami andmebaasi. Sakus on valmimas raamat Saku ajaloo, mille valmimisse annab oma panuse ka Saku Vallaraamatukogu.

Lääne-Harju valla raamatukogud jätkasid koostööd Integratsiooni Sihtasutuse Eesti Keele Majaga, et pakkuda suhtlusklubide teenuseid Paldiski ja Rummu piirkondades võõrkeelsetele kogukonnaliikmetele, Paldiskis pakuti õpilastele maailma hariduse õppeprogramme. Noored vaatasid filme erineva kultuuritaustaga inimestest ja nende tegemistest, millele järgnesid arutelud.

Raamatukogud on jätkuvalt kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond, mis erilist tähelepanu muidugi pöörab kirjanduse ja kirjanike tutvustamisele ja sellekohastele üritustele.

Tabelis on koos täiskasvanute ja laste üritused/tegevused. Ülemises tabelis on üritused/tegevused koondnumbrina. Alumises tabelis jaguneb see arv erinevate teemade vahel.

Üritused/tegevused 2023	Üritused/tegevused 2024	Muutus (+/-)
1277*	2540	1263

*Eelneva aasta ürituste arvestus oli erinev ja ei ole võrreldav, numbrid ei ühti seetõttu ka statistilise aruandega.

Raamatukogud on aruandeaasta jooksul pakkunud järgmisi üritusi/tegevusi:

Üritused/tegevused	Arv
Kirjandusega seotud näitused ja väljapanekud	1112
Lugejate kohtumised kirjanike ja kirjandustegelastega	124
Lugejamängud ja -võistlused	76
Kodulooga seotud sündmused ja väljapanekud	60
Kunsti- või käsitöönäitused	199
Kontserdid või muusikasündmused	29
Info- ja digipädevuste alane nõustamine ja juhendamine*	321
Üldharivad loengud ja töötoad	145
Muud (nimetada)	474

*Pole kasutajakoolitus. Tegu on nõustamise ja juhendamise, mis on pigem spontaanne, viiakse läbi ilma koolituskava ja metoodikata.

Kõik raamatukogud ei loenda igapäevaselt väiksemaid juhendamisi, need on tavatöö osa. Muude ürituste all on mõeldud näiteks lugemisklubide kohtumisi, ka bridžiklubi ja rahatarkuse klubi kogunemisi, luuleõhtuid, erinevaid laste üritusi.

Olulisemateks tegevusteks on kirjandusega seotud näitused ja üritused, teematunnid ja kohtumised kirjanikega, pidev digipädevuste alane nõustamine, erineval viisil kodulooteemade kajastamine

5.5.1 Kasutajakoolitused

Koolitused 2023	Koolitused 2024	Muutus (+-)
902	957	55

Peamised kasutajatele mõeldud koolitused on digi- ja meediapädevuste alased (sotsiaalmeedia (FB), Zoomi, Gmaili kontode loomine ja haldamine, raamatukogu kataloogi kasutamine ja digiallkirja andmine, Print In City konto loomine.

Maardus pakutakse koolitust „Raamatukogu – uue sajandi teabevõimalused“, Maardu linna elanikele(50+), omandada vajalikke arvuti ja internetialaseid teadmisi ja oskusi. Kindla koolituskavaga koolitusi kõik raamatukogud välja pole kuulutanud. Raamatukogutunnid klassidega ja lasteaiarühmadega toimuvad eelnevalt õpetajatega kokku lepitud teemadel ja individuaalsed koolitused arvutiõpetuse osas on pigem nõustamised ja lühidad õpetused.

5.5.2 Koostööpartnerid

Peamiselt on tehtud koostööd teiste raamatukogudega, omavalitsuse koolide ja lasteaedade ning teiste kohalike asutuste, MTÜ-de ja seltsidega, lisaks koostöö konkreetsete ürituste ja näituste korraldamisel. Koostöö on raamatukogude hinnangul olnud hea. Peamised koostööpartnerid:

- Eesti Rahvusraamatukogu, Hoiuraamatukogu (rändnäitused, raamatukogutöötajate koolitused, “Anna raamatule uus elu” kampaania jms),
- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing (koolitused, üritused, kogemuste vahetamine),
- Eesti Lastekirjanduse Keskus (koolitused, üritused, laste võistlused)
- Harju Maakonnaraamatukogu (igapäevane töö/komplekteerimine, koolitused)
- Tallinna Keskraamatukogu ning lähedal asuvad teiste linnade ja valdade raamatukogud
- ETKA Andras (Täiskasvanud Õppija Nädal jm täiskasvanud õppija teemad)
- Valdade/linnade koolid ja lasteaiad (teematunnid, lugemisharjumuse edendamine jne)
- Kultuuriministeerium ja Kultuurkapital (toetuste taotlemine, info jagamine)
- Noortekeskused (nt ühisüritused)
- Eakate ühendused
- Hoolekandeesutused, muuseumid, kultuurikeskused
- Käsitööseltsid (näitusepinna pakkumine, käsitööõpe,-ringid)
- Näitustel ja üritustel osalenud/esinenud organisatsioonid ja eraisikud.
- Esinema/näitustele kutsutud kirjanikud, luuletajad, kunstnikud.
- Koostöö toimib loomulikult ka oma raamatukogude harukogude vahel.

Lisaks on raamatukogud teinud koostööd nt Eesti Sisearhitektide Liidu (Harju Maakonnaraamatukogu), Lugemis – ja Teraapiakoorte Ühinguga (Saue Raamatukogud), Rahvusarhiiviga (Raasiku Valla Raamatukogu).

6 Raamatukogu turundus

Raamatukogud pööravad turundusele jätkuvalt suuremat tähelepanu. Ise proaktiivsem olles jõuab info ka suurema hulga (potentsiaalsete) lugejateni. Turundusega tegeleb raamatukoguhoidja muude tööülesannete kõrvalt.

Sotsiaalmeedia kasutamise ja turundusega seotud oskused on jätkuvalt raamatukogutöös vajalikud – sh. plakatite kujundamine, postituste ettevalmistamine ja artiklite kirjutamine ajalehtedes.

6.1 Turunduskanalid

Peamised turunduskanalid raamatukogude jaoks on raamatukogu koduleht ja sotsiaalmeedia Facebooki konto. Enamikel raamatukogudel on oma koduleht, vaid kaks raamatukogu kasutavad ainult KOV-i kodulehte (Aegviidu, Loksa).

Mitmed raamatukogud on toonud välja kodulehtede kaasajastamise vajadust (Viimsi, Rae, Keila, Kiili).

Facebooki konto on olemas 14 valla või linnaraamatukogul, 2 ülejäänut jagavad oma infot kohaliku omavalituse kodulehel. Mitmetel valdadel on eraldi FB-lehed ka harukogudel (nt Saue, Lääne-Harju, Kose, Rae vald). 6 raamatukogul on ka Instagrami konto. Keila ja Saku raamatukogud jagavad oma üritusi ka valla sündmuste üldises kalendris. Rae Valla Raamatukogud kasutavad ka TikToki ja Youtube kanaleid.

Pea kõik raamatukogud märgivad olulise infokanalina ka kohalike lehti ja 9 vallaraamatukogu kasutavad välireklaami. Lisaks jagatakse mitmes raamatukogus ürituste flaiereid (Keila, Saue), Saue kasutab ka e-posti aadresside loendit, mille abil jagada soovijatele infot.

Tasulisi reklaamiteenuseid ei kasutatud. Kindlasti aitaks rahaline panus suurendada võimalust sihtgrupini jõudmiseks, raamatukogudel pole aga raha või ka teadmisi, kuidas seda efektiivselt teha. Sotsiaalmeedias aitab kindlasti kaasa postituste jagamine kohaliku omavalitsuse või teiste kohalike FB-gruppide poolt. Ja loomulikult levib endiselt suust-suhu informatsioon.

Ka televisioon ja raadio ei leia kasutust, va Maardu, kes jagab teavitusi Maardu TV-s ja Kose, kes kasutab raamatukogus kohal olevat teleriekraani oma info jagamiseks.

Raamatukogud osalevad üha enam kogukonnas olulistel üritustel - linna või valla päevadel, noorte- festivalidel ja on väljas oma telgi või letiga. Seegi on oluline oma teenuste reklaamimiseks ja nõ pildil olemiseks.

- Raamatukogu koduleht
- KOV-i koduleht
- Sotsiaalmeedia (Facebook, Instagram)
- Raadio
- Televisioon
- Ajalehed, ajakirjad
- Välireklaam (nt plakatid, ekraanid)
- Muud (flaietid, e-posti listid)

6.2 Väljaannete publitseerimine

Harjumaa raamatukogude poolt on ilmunud artikleid kohalikes lehtedes. Kirjutatakse raamatukogus toimunud või planeeritud uuendustest, raamatukogude juubelitest, raamatukogus toimuvatest üritustest ja raamatukogu külasthanud esinejatest.

Kuusalu ja Rae valla raamatukoguhoidjad on olnud kodulooliste raamatute koostajate hulgas. Kõnnu raamatukoguhoidja Leili Lehtme oli üks raamatu „Parksid paepealne küla Lahemaal“ ja Vaida raamatukoguhoidja Reet Raudkepp raamatute „Vaskjala“ ja „Kõik teed viivad Rätlasse“ koostajatest.

Saku Vallaraamatukogus valmis vallaraamatukogu kujunemise ajalugu tutvustav videofilm, mida esitleti raamatukogu 100. juubelil.

7 Eesmärgid tulevaks aastaks

Väärikalt tähistada Eesti Raamat 500 teema-aastat ja korraldada sellega seoses erinevaid üritusi. Samuti tähistada raamatukogude juubeleid (Laagri, Laitse ja Vääna raamatukogude 100. juubel)

Koostada raamatukogule (uus) arengukava/tegevuskava (Harju Maakonnaraamatukogu, Kose, Viimsi, Saue ja Lääne-Harju valla raamatukogud) ja kutsuda kokku nõukogu või muuta selle koosseisu.

Jätkata Kultuuriministeeriumi rahvaraamatukogude kiirendist toetust saanud raamatukogude investeeringute arendusprojekte (Saue Raamatukogud, Lääne-Harju Valla Raamatukogu, Harju Maakonnaraamatukogu, Harku valla Raamatukogud, Raasiku Valla Raamatukogu, Kiili Raamatukogu, Saku Vallaraamatukogu). 2025 aastal avatakse uutes ruumides Ääsmäe ja Vääna raamatukogu.

Harju Maakonnaraamatukogu poolt läbi viia maakonna raamatukogujuhtide kogemusreis Oslosse, mis sai kiirendi koolitusprojektide toetuse.

Arendada süsteemselt IT alast baaskoolitust, mis kataks raamatukogudes esmase nõustamise vajaduse elanikkonna digipädevuse tõstmiseks ning küberturvalisuse reeglite tundmiseks.

Jätkata kodulooliste teemade tutvustamist (Saku valla ajalooramatute koostamine, Rae valla koduloo andmebaasi täiendamine) ja just oma kogukonnale vajalike teenuste pakkumisega (ruumide kasutamine üritusteks ja klubide kokkusaamiseks, näitusepinna pakkumine jne, lisaks koostöö kohaliku omavalituste teiste allasutustega).

Valmistuda rahvaraamatukogu seadusest tulenevateks muudatusteks ja dokumentide kaasajastamiseks, olla kursis teema kohta jagatava infoga.

Parandada jätkuvalt oma teenuseid ja muuta need paremini kättesaadavaks (lisada raamatukapid – Raasikule ja Kiili raamatukogul Luigele)

Parandada raamatukogudes ligipääsetavust teenuse kasutajate vajadustest lähtudes

Koostajad: Rutt Enok, Jandra Peegel

Direktor:

Rutt Enok

Allkiri (allkirjastatud digitaalselt)